

تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر تاریخ و تمدن ایران

نویسنده: هاشم اندیشه^۱

پذیرش: ۱۳۹۶/۰۷/۲۰

دریافت: ۱۳۹۶/۰۷/۰۶

چکیده

شبکه‌های اجتماعی مجازی نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند که با این‌که عمر زیادی ندارند؛ اما توانسته‌اند در زندگی مردم جا باز کنند تا جایی که مردم بسیاری در سنین مختلف و از گروه‌های اجتماعی متفاوت در شبکه‌های اجتماعی مجازی کنار هم آمده و از فاصله‌های دور در دنیای واقعی - از طریق شبکه‌های اجتماعی - با هم ارتباط برقرار می‌کنند. بنابراین، شبکه‌های اجتماعی نقش پُررنگی در دنیای امروز دارند؛ به نحوی که این تارنماها بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی افراد و در سطح کشورها و حتی بین‌الملل تأثیرگذارند و به همین دلیل در حال گسترش هستند و در آینده نقش به مراتب بیشتر و مهم‌تری در زندگی ارائه خواهند کرد.

بر این اساس در پژوهش حاضر، به بررسی تأثیرات شبکه‌های اجتماعی ناظر به تاریخ و تمدن اسلامی ایران پرداخته شد؛ هم‌چنین به بیان برخی از آسیب‌های اجتماعی این شبکه‌ها در ابعاد مختلف زندگی اشاره شده است.

واژگان کلیدی: تاریخ و تمدن ایران، رسانه‌های اجتماعی، فضای مجازی

مقدمه

شبکه‌های اجتماعی مجازی، نسل جدیدی از وب‌سایت‌های اینترنتی هستند؛ در این وب‌سایت‌ها، کاربران اینترنتی حول محور مشترکی به صورت مجازی دور یکدیگر جمع می‌شوند و جماعت‌های آنلاین را تشکیل می‌دهند. شبکه اجتماعی نیز شبکه‌ای متشکل از افراد و گروه‌ها و ارتباطات میان آن‌هاست.

---

۱. دانش‌پژوه دکتری الهیات، دانشکده اصول‌الدین، hashem.andisheh@gmail.com

گرایش به سایت‌های شبکه اجتماعی در سراسر دنیا هم‌چنان رو به رشد است؛ شبکه‌های اجتماعی که یکی از انواع رسانه‌های اجتماعی محسوب می‌شوند، در سال‌های اخیر در زندگی آنلاین و آفلاین کاربران اینترنتی آن‌چنان تأثیرگذار بوده‌اند که شکل‌های ارتباطات اجتماعی نیز از این رسانه‌های جدید تأثیر پذیرفته است.

رسانه‌های اجتماعی امروزه به بخش جدایی‌ناپذیر زندگی بسیاری از مردم تبدیل شده است؛ شبکه‌های اجتماعی نیز بخشی از رسانه اجتماعی هستند که با اهداف مختلفی ایجاد شده‌اند و کاربران بسیار زیادی را به خود جذب کرده‌اند.

امروزه بعضی از شبکه‌های اجتماعی با سرویس‌هایی که ارائه می‌دهند و با کاربری‌هایی که دارند، به یک رسانه خبری تبدیل شده‌اند و اثرات عمیقی بر وقایع مختلف در دنیای واقعی گذاشته‌اند؛ هم‌چنین روی زندگی افرادی که در آن‌ها عضو هستند نیز بسیار تأثیرگذارند.

شبکه‌های اجتماعی در عین حال که فضایی برای پیدا کردن دوستان جدید هستند، به افراد این امکان را می‌دهند که با دوستان قدیمی خود ارتباط برقرار کنند؛ هم‌چنین مکان‌هایی برای تبادل نظر هستند که در آن‌ها، افراد عقاید و نظرات خود را با هم به اشتراک می‌گذارند.

به طور کلی، شبکه‌های اجتماعی مکان‌هایی در دنیای مجازی هستند که مردم خود را به طور خلاصه معرفی می‌کنند و ارکان برقراری ارتباط بین خود و هم‌فکران را در زمینه‌های مختلف و مورد علاقه فراهم می‌کنند؛ لذا شکل جدیدی از برقراری ارتباط و به‌اشتراک‌گذاری محتوا در اینترنت بوده و پایگاه‌های جدیدی هستند که مرکز توجه کاربران اینترنت قرار گرفته‌اند و هر کدام دسته‌ای از کاربران با ویژگی‌های خاص را گرد هم می‌آورند.

در این میان، جوامع مختلف تحت تأثیر تحولات عظیم علمی - تکنولوژیک به سمت جامعه اطلاعاتی یا جامعه شبکه‌ای در حال حرکت هستند؛ جامعه شبکه‌ای

نیز جامعه‌ای است که ساختار آن متأثر از فناوری است. این جامعه با چالش‌هایی هم‌چون نابرابری اجتماعی، هویت‌های جدید، تمایزپذیری و شالوده‌شکنی نهادهایی نظیر دولت و فرصت‌هایی مثل نقش اینترنت و شبکه‌های اجتماعی در پژوهش، خلاقیت، تعامل و همزیستی جهانی و شکل‌گیری هویت سیال رو به رو شده‌اند. به نظر می‌رسد به علت وجود این چالش‌ها، انسجام اجتماعی و هویتی در جامعه اطلاعاتی و به خصوص در کشورهای در حال توسعه- مانند ایران- متزلزل شده است. فرایند جهانی شدن با گسترش قلمرو روابط زندگی اجتماعی، دنیای اجتماعی افراد را بسیار بزرگتر می‌کند و احساس کنترل‌ناپذیر شدن چنین دنیایی را در آن‌ها به وجود می‌آورد.

به طور کلی، هر تمدنی دارای دو بعد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری است که بعد نرم‌افزاری آن همان سبک زندگی است. از آن‌جا که سبک زندگی نیازمند مبانی عمیق فکری است، کارکرد شبکه‌های اجتماعی نیز در انتقال و نفوذ تمامی این سطوح حائز اهمیت است که در این مقاله اشاراتی به آن می‌شود؛ هم‌چنین به بررسی شبکه‌های اجتماعی و تاریخچه شبکه‌های اجتماعی و اثرات آن روی زندگی مردم پرداخته می‌شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

انواع رسانه‌های اجتماعی

رسانه‌های اجتماعی در اشکال و عناوین مختلفی وجود دارند؛ اما هدف اصلی همه آن‌ها ارتباط و تبادل اطلاعات افراد با یکدیگر است.

در این شبکه‌ها- اینستاگرام^۱، واتساپ^۲، بی‌تالک^۳، وایبر^۴، لاین^۵، فیس‌بوک^۶، توییتر^۷، تانگو^۸- کاربران اجازه دارند لیستی از دوستان خود داشته باشند و اجازه اضافه یا

-
1. instagram
  2. whatsapp

کم کردن آن‌ها را داشته باشند. ارسال پیام و به اشتراک گذاری محتوا و اعلام موافق یا مخالف بودن با محتوا نیز از طریق زدن علامت لایک از دیگر امکانات این شبکه‌ها است؛ هم‌چنین بالاترین میزان رشد را نسبت به سایر رسانه‌های اجتماعی دارند.

عملکردهای شبکه اجتماعی

عملکرد شبکه‌های اجتماعی را می‌توان در فهرست زیر خلاصه کرد:

۱. ارائه خدمات؛ مانند چت، وبلاگ‌نویسی، ای‌میل، پیام‌های فوری،

ویدئو، اشتراک‌گذاری فایل

۲. ساخت یک پایگاه داده از کاربران برای یافتن دوستان توسط کاربران و یا

سازماندهی انواع گروه‌های اجتماعی با تکیه بر اشتراک

۳. آزاد و بدون هزینه

۴. اضافه کردن ویژگی‌های جدید بر اساس نظرات کاربران

۵. اجازه دادن به کاربران برای دسترسی داشتن و تنظیم قوانین و حفظ حریم خصوصی

۶. فراهم کردن زمینه‌ای برای ملاقات با افراد غریبه

۷. تبلیغات هدفمند اینترنتی؛ مثل سایت Netbarg.

به اشتراک گذاشتن علاقه‌مندی‌ها توسط اعضا از مهم‌ترین کارکردهای شبکه‌های

اجتماعی است که بدون آن، شبکه اجتماعی معنا ندارد.

بر این اساس، کاربران دغدغه‌ها و علایق و دلمشغولی‌های خود را با یکدیگر به

اشتراک می‌گذارند که موجب ایجاد محتوا توسط اعضا می‌شود. بر خلاف سایر

-
1. beetalk
  2. viber
  3. lain
  4. Facebook
  5. Twitter
  6. tangoo

رسانه‌ها در شبکه‌های اجتماعی، تعامل و تأثیرگذاری مخاطبان در تولید و انتخاب محتوای دلخواه زیاد است و قدرت انتخاب بیشتری دارند که تبلیغات هدفمند اینترنتی ذیل این بحث است.

این سایت‌ها یکی از منابع مهم کسب درآمد هستند؛ از این طریق که کاربران شبکه‌های اجتماعی علاقه‌مندی‌های خود را در سایت اعلام می‌کنند و شرکت‌های تبلیغاتی با آگاهی از این علاقه‌مندی‌ها برای آن‌ها آگهی می‌فرستند. بسیاری از شرکت‌ها نیز - خود- در شبکه‌های اجتماعی صفحه شخصی دارند و با مشتریان و سایر شرکت‌ها ارتباط برقرار می‌کنند.

یکی از تأثیرات شبکه‌های اجتماعی، شکل‌گیری مفاهیمی هم‌چون صمیمیت و اعتماد در فضای سایبر است؛ مفاهیمی که در گذشته دستیابی و تحقق آن در حد یک رؤیا بود. در حال حاضر نیز در سراسر جهان بسیاری از وب‌سایت‌ها امکانات و زیرساخت‌های شبکه‌های اجتماعی را در خود جای داده‌اند که موجب بالا رفتن آمار بازدید و افزایش مدت زمان حضور یک مخاطب در سایت می‌شود.

مزایایی که شبکه‌های اجتماعی دارند و باعث استقبال بسیار از آن‌ها شده است، شامل این موارد می‌شود: انتشار سریع و آزادانه اخبار و اطلاعات، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی.

هر چند امکان انتشار اطلاعات نادرست زیاد است؛ اما مخاطب می‌تواند اطلاعات را در پایگاه‌های مختلف با هم مقایسه کند و حتی می‌تواند از این طریق قدرت نقد و تحلیل خود را افزایش دهد.

به طور کلی، با امکان عبور از مرزهای جغرافیایی و آشنایی با افراد و سایر جوامع و فرهنگ‌ها، کاربران می‌توانند از این راه فرهنگ و آداب و رسوم کشور خود را به دیگران معرفی کنند؛ هم‌چنین سازمان‌ها از این طریق می‌توانند دیدگاه خود را منتشر کنند.

از طرف دیگر، خرد جمعی به جریان پویای قوه تفکر کاربران در این محیطها گفته می‌شود که به عنوان یک پردازش‌گر بزرگ، اطلاعات را پردازش می‌کند. بر این اساس، نیروی ذهن و تفکر کاربران شبکه‌های اجتماعی با یکدیگر ترکیب می‌شود و نیرویی بزرگ با قدرت پردازش بالا به وجود می‌آورد.

مطلب دیگر، امکان بیان ایده‌ها به صورت آزادانه و آشنایی با ایده‌ها، افکار و سلیق دیگران است که امکان ارسال بازخورد و همکاری و همگامی کاربران و مشارکت در بحث‌ها را به وجود می‌آورد. در این میان، اعضا به مشارکت و یادداشت گذاشتن تشویق می‌شوند، مانع جدی برای تولید محتوا وجود ندارد و بر خلاف رسانه‌های سنتی که محتوا را تولید و ارسال می‌کردند، در شبکه‌های اجتماعی امکان گفتگو وجود دارد و جریان ارتباط، دوسویه است.

مقوله دیگر، کارکرد تبلیغی و محتوایی و ارتباط مجازی مستمر با دوستان و آشنایان است؛ شبکه‌های اجتماعی موجب گسترده‌تر شدن دامنه ارتباطات شده است تا جایی که می‌توان با افرادی که بین آن‌ها فاصله مکانی زیادی وجود دارد یا مدت‌ها با هم ارتباطی نداشته‌اند، ارتباط برقرار کرد.

مسئله دیگر، تبلیغ و توسعه ارزش‌های انسانی و اخلاقی در عرصه جهانی است؛ یکی از کارکردهای مهم شبکه‌های اجتماعی امکان تبلیغ ارزش‌های دینی، اعتقادی، انسانی و اخلاقی است.

مقوله دیگر، یکپارچه‌سازی بسیاری از امکانات اینترنتی و وبی است؛ شبکه‌های اجتماعی با فراهم آوردن امکاناتی مثل ایجاد صفحات شخصی، ساخت وبلاگ، جستجوی اینترنتی، اطلاع از اخبار و رویدادها، شرکت در فضاها، گفتگو مثل چت

و امکان آپلود فایل‌ها، امکانات پایگاه‌های مختلف را یکپارچه کرده‌اند. این شبکه‌ها با ارائه خدمات مختلف، با پایگاه‌های بزرگی - مثل گوگل^۱ و یاهو^۲ - رقابت می‌کنند. توسعه مشارکت‌های مفید اجتماعی، افزایش سرعت در فرایند آموزش و ایجاد ارتباط شبانه‌روزی بین استاد و شاگرد نیز از دیگر عملکردهای شبکه‌های اجتماعی است که مانند آموزش‌های مجازی یا از راه دور است. در این وضعیت، کاربران اقدام به آموزش و انتقال دانسته‌های خود می‌کنند؛ البته بسیاری از محتواهای اینترنتی هنوز به درجه قابل قبولی از اعتبار علمی نرسیده‌اند.

افزایش اعتماد، صمیمیت و صداقت در فضای سایبر نیز از دیگر عملکردهای شبکه‌های اجتماعی است. کارشناسان معتقدند تا قبل از به وجود آمدن شبکه‌های اجتماعی، موضوع اعتماد و صمیمیت در فضای اینترنت لمس نشده بود و در فضاهای ارتباطی، افراد به دلیل بی‌اعتمادی از ارائه اطلاعات واقعی خود جلوگیری می‌کردند. البته شبکه‌های اجتماعی پیامدهای منفی نیز دارند؛ از قبیل:

- شکل‌گیری و ترویج سریع شایعات و اخبار نادرست، چرا که امکان شناسایی هویت واقعی اعضا و کنترل محتوای تولید شده توسط کاربران این سایت‌ها وجود ندارد.
- تبلیغات ضد دینی و عدم کنترل بر اطلاعات شخصی ارائه شده در شبکه اجتماعی؛ بعضی شبکه‌های اجتماعی امکانات و سرگرمی‌هایی ارائه می‌دهند و افراد در صورت استفاده از آن‌ها، اجازه می‌دهند بعضی از اطلاعاتشان در دسترس آن‌ها قرار گیرد. افرادی با پروفایل‌های تقلبی نیز گاهی اقدام به سوء استفاده از اطلاعات افراد - از قبیل عکس‌ها - می‌کنند.

به طور کلی، شبکه‌های اجتماعی، در يك سطح با انتقال باورها و سلسله‌مراتب ارزشی و نیز انتقال روحیه‌ها و ملکات روحی در سطح ناخودآگاه جمعی نقش ایفا می‌کنند و در سطوح دیگر، با تغییر مبانی فکری منجر به تغییر احساسات جمعی و به تبع آن، باعث تغییر رفتارهای جمعی می‌شوند و شبکه‌سازی اجتماعی به گسترش سبک زندگی منجر می‌گردد. ایجاد شبکه‌های اجتماعی در ایران، به سرعت رو به افزون است و هر روزه بر تعداد آن اضافه می‌شود. این شبکه‌ها در زندگی مردم نفوذ می‌کنند و با توجه به گسترش این شبکه‌ها، رویکردهای گوناگونی در کارکرد آن‌ها به وجود می‌آید. در تمدن غربی، کارکردهای این شبکه اجتماعی با تمدن ایرانی- اسلامی متفاوت خواهد بود؛ هم‌چنین شبکه‌های اجتماعی با پیشرفت خود در دل جوامع بشری، در سبک زندگی مردم نیز اثرگذار هستند.

ماهیت شبکه‌های اجتماعی می‌تواند مفید و باعث رشد و ارتقای سطح دانش و آگاهی جامعه شود و نیز موجب ارتباط بین جوامع مختلف می‌شود و مفهوم دهکده جهانی را به طور واقعی تر فراهم می‌نماید؛ اما در کنار مزایای آن می‌تواند عامل نفوذ و تأثیر بر فرهنگ جامعه بر اساس تمایلات شخصی و سیاسی باشد.

مزایای شبکه‌های اجتماعی

مهم‌ترین مزایای شبکه‌های اجتماعی را می‌توان در فهرست زیر خلاصه کرد:

۱. انتشار و تسریع آزادانه اخبار و اطلاعات، افزایش قدرت تحلیل و تقویت روحیه انتقادی
۲. امکان عبور از مرزهای جغرافیایی و آسیایی با افراد و جوامع و فرهنگ‌های مختلف
۳. شکل‌گیری و تقویت خرد جمعی
۴. امکان بیان ایده‌ها به صورت آزادانه و آشنایی با افکار و سلیقه‌های دیگران
۵. ارتباط مجازی مستمر با دوستان و آشنایان

۶. تبلیغ و توسعه ارزش‌های انسانی و اخلاقی در عرصه جهانی
۷. یکپارچه‌سازی بسیاری از امکانات اینترنتی و وبی
۸. توسعه مشارکت‌های مفید اجتماعی
۹. افزایش سرعت در فرآیند آموزش.

آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی

از مهم‌ترین آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی نیز می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. تأثیر افکار عمومی و بسیج آن‌ها برای اغتشاش در درون کشورها
۲. تضاد با ارزش‌ها و باورها
۳. افزایش تعارضات ساختاری و دوگانگی هویت
۴. یکسان‌سازی فرهنگی
۵. اختلال در روند و وحدت ملی
۶. ایجاد اختلاف و شکاف میان ملت‌ها به دلیل ملی‌گرایی افراطی؛ مثل جدایی قومیت‌ها
۷. ایجاد نخبگان سیاسی و فرهنگی وابسته؛ مثل پایگاه اینترنتی جنگ نرم
۸. ایدئولوژی‌های متضاد و بروز شکاف فرهنگی
۹. یکپارچگی افقی گروه‌ها و طبقات و تشدید دو قطبی بودن
۱۰. بهره‌برداری تبلیغاتی و انتشار اخبار غیر واقعی تحریف شده
۱۱. تضعیف پیوندهای سنتی از طریق تقویت و تبلیغ ارزش‌های بیگانه.

تقسیم‌بندی آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی

پس از بیان آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی، مناسب است با تقسیم‌بندی کلی این شبکه‌ها به طبقه‌بندی زیر آشنا شد:

۱. شبکه‌های اجتماعی و آسیب‌های سیاسی - امنیتی

- قرار دادن اطلاعات حریم خصوصی کاربران در اختیار دولت‌ها و شرکت‌های تجاری
- نظرسنجی از جوامع و رصد جهت جریان افکار عمومی توسط دولت‌های استعمارگر با کمترین هزینه
- تبیین ابزارهای جدید ارتباطی و رسانه‌ها ذیل استعمار کهنه، نو و فرانونین
- ناآرامی‌های پس از انتخابات جمهوری اسلامی ایران موسوم به فتنه ۸۸ با نقش شبکه‌های اجتماعی به عنوان سربازان جدید جنگ نرم دولت‌های غربی
- انقلاب‌ها و خیزش‌ها س اجتماعی در کشورهای عربی
- عضوگیری گروه‌های تکفیری و الحادی؛ مانند داعش
- پروژه بمب ژنتیکی علیه ایران

۲. شبکه‌های اجتماعی و آسیب‌های فرهنگی

- افزایش آمار طلاق
- کاهش ارتباط رو در رو و فیزیکی انسان‌ها و نابودی سنت صله رحم
- نابودی روابط سنتی در خانواده ایرانی
- میل به روابطی مانند خانواده‌های آمریکایی و اروپایی
- ازدواج اینترنتی، طلاق و ازهم‌پاشیدگی نظام خانواده
- وسوسه‌انگیزی همسران ناخشنود برای ارتباط با افراد دیگر نظیر دوستان، هم‌کلاسی‌های سابق، دوستان صمیمی دوران کودکی یا دوستان جدید و ایجاد زمینه‌های خیانت به همسر با سایت‌های شبکه‌های اجتماعی؛ نظیر فیس‌بوک

۳. شبکه‌های اجتماعی و آسیب‌های خانوادگی

- دور افتادن والدین از دنیای نسل جوان به واسطه نداشتن سواد رسانه‌ای

- رابطه یکسویه فرزندان با والدین به دلیل اعتیاد اینترنتی که برای رفع این نگرانی‌ها، لازم است والدین موارد زیر را در نظر داشته باشند:

- مطالعه و یادگیری کارکردهای شبکه‌های اجتماعی
- قراردادن کامپیوتر در محل دید
- کنترل نامحسوس فرزندان

۴. شبکه‌های اجتماعی و آسیب‌های روانی - رفتاری

- اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی

وابستگی روزافزون مخاطبان به شبکه‌های اجتماعی و صرف کردن زمان‌های طولانی برای انتشار پست، بازنشر پست‌های سایرین، لایک کردن و امتحان کردن سایر قابلیت‌هایی که شبکه‌های اجتماعی در اختیار آن‌ها قرار می‌دهند، نوعی از اعتیاد اینترنتی به نام اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی را به وجود آورده است که همراه با عوارضی از جمله خجالتی شدن، گوشه‌گیری و تمایل به دوری از اجتماع و کاهش اعتماد به نفس است.

- عادت بیش از حد به دنیای مجازی

هنگامی که فرد در شرایط دنیای واقعی قرار می‌گیرد، به اصطلاح سنکوپ روحی می‌کند.

- افسردگی و انزوای اجتماعی

شیوه‌های گوناگون ارتباط از طریق اینترنت، در پایین‌ترین سطح کیفی قرار می‌گیرند. ارتباط در فضای مجازی - عموماً - بر متن استوار است؛ لذا از نشانه‌های بصری و شنیداری در تعامل رودررو، بی‌بهره است.

پژوهشگران در پژوهشی درازمدت دو ساله درباره کاربران اینترنت، به این نتیجه دست یافتند که استفاده فزاینده از اینترنت با کاهش ارتباط خانوادگی و شرکت در محافل اجتماعی محلی همراه است.

به طور کلی، حضور در شبکه‌های مجازی با تنها بودن اما در کنار یکدیگر بودن همراه است؛ نوعی تنهایی که می‌توان آن را تنهایی جمعی نامید.

- اختلال‌های جنسی و روابط نابهنجار

یکی از آسیب‌های شایع و خطرناک شبکه‌های اجتماعی، اشاعه فحشا، بی‌بندوباری اخلاقی و تحریک جنسی است. که ناشی از ویژگی‌های اینترنت است؛ از جمله سه ویژگی دسترسی آسان، هزینه اندک و ناشناس ماندن کاربر.

نامرئی بودن اینترنت، این جرئت را به افراد می‌دهد که به جاهایی بروند و کارهایی بکنند که در خارج از اینترنت نمی‌کردند. افراد در این‌گونه ارتباطها، نگران این نخواهند بود که از سوی دیگران تهدید شوند؛ زیرا هر کاری که انجام دهند، گمنام خواهند ماند.

از دیگر آسیب‌های روانی - رفتاری که به صورت تیتروار بیان می‌شود، موارد زیر را می‌توان نام برد:

- دگرگونی‌های شدید در سبک زندگی به منظور گذراندن زمان بیشتری در شبکه

- کاهش کلی فعالیت‌های بدنی

- دور شدن از فعالیت‌های مهم زندگی

- کمبود خواب و یا تغییر الگوهای خواب برای گذراندن زمان بیشتری در شبکه

- کاهش معاشرت و در نتیجه از دست دادن دوستان

- غفلت از خانواده

- بی‌توجهی به مسئولیت‌های شغلی و شخصی.

در نتیجه، شبکه‌های اجتماعی با ایجاد یا تغییر مبانی فکری، هستی‌شناسی،

انسان‌شناسی، معرفت‌شناسی و ارزش‌شناسی، زندگی افراد را تغییر می‌دهد.

راهکارهای پیشنهادی مواجهه با آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی

در انتهای این مقاله، به برخی از مهم‌ترین راه‌حل‌های مواجهه با آسیب‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی اشاره می‌شود:

- از طرف دولت و ارگان‌ها

- بومی‌سازی شبکه‌های اجتماعی
- نقش تأثیرگذار نخبگان و صاحب‌نظران در شبکه‌های اجتماعی
- نیازمند برنامه‌ریزی و تبیین قانون

- از طرف افراد جامعه

- جدیت در کنار گذاشتن شبکه‌های اجتماعی
- تفریح و رسیدگی به خانواده
- ارزش قائل شدن برای وقت خود
- استفاده از یک نرم‌افزار واحد و حذف نرم‌افزارهای مشابه
- آشنایی فرزندان با مضرات شبکه‌های اجتماعی

نتیجه‌گیری

شبکه‌های اجتماعی در کنار آثار منفی و مخربی که دارند و به برخی از آن‌ها در متن مقاله اشاره شد، فواید بی‌ظنیری برای پیشرفت و ترقی جوامع، سازمان‌ها و افراد نیز دارند که به طور کلی، انتخاب بُعد مثبت یا منفی هر فناوری بر عهده کاربر است.

شبکه‌های اجتماعی به وجود آمده در فرهنگ اسلامی- ایرانی، می‌توانند باعث ایجاد و انتقال مبانی فکری اسلامی و مبانی توحیدی شوند، این شبکه‌ها می‌توانند تزریق‌کننده فلسفه خدامحوری باشند؛ هم‌چنین توجه هم‌زمان عقل حسی- تجربی، معادگرایی، تکلیف‌گرایی، تقواسالاری و ولایت‌پذیری در این فرهنگ، سبب جریان این موضوعات در شبکه‌های اجتماعی خواهد بود و باعث می‌شود در نهایت،

رفتارهای سیاسی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مبتنی بر سبک زندگی اسلامی -
ایرانی به وجود بیاید.

فهرست منابع

۱. برات دستجردی، نگین و سمیه صیادی (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اعتیاد به اینترنت و افسردگی در دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور شهر اصفهان. تحقیقات علوم رفتاری. دوره ۱۰. شماره ۵ (پی در پی ۲۶): ۳۴۱-۳۲۲.
۲. بروگمن، یرون (۱۳۹۰). درآمدی بر شبکه‌های اجتماعی. ترجمه خلیل میرزایی. تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
۳. حاجیانی، ابراهیم (۱۳۸۸). الگوهای سبک زندگی ایرانیان. تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام.